2n Festival literari
Castell de Canyelles

Relat: Safirs

Autor: Enriqueta Marsà i Arroyo

Categoria: Català

Premi del certàmen:
obra de l'escultor i artista
Francesc Barceló

Ajuntament de Canyelles

Diputació Barcelona

SAFIRS

Enriqueta Marsà i Arroyo

2015: ELS TURISTES RUSSOS

Després d'una temporada de vacances i de recórrer món des que va acabar la carrera i el màster, l'Eloi ha decidit que ja és hora de posar-se a treballar. Ha trobat una bona feina en un creuer de luxe, amb turistes majoritàriament russos, i ell els fa d'informador, intèrpret i traductor. Per alguna cosa li havia de servir la seva titulació en filologia russa. Guanya un bon sou i aprèn moltes coses. Sense anar més lluny, en el viatge anterior, amb inici de ruta a Istanbul en direcció a les Illes Balears va aprendre un munt sobre pedres precioses i semiprecioses, perquè un expert marxant de Sant Petersburg no parava de parlar-li del tema, i l'Eloi, curiós com era, ho absorbia tot com una esponja. En una altra ocasió, se li va obrir un món nou amb una jove forense de Moscou, que a part de ser bellíssima, el va instruir en la inspecció dels morts i l'art d'embalsamar. Malgrat que treballava a la policia científica moscovita, no li va voler respondre mai a la pregunta de si sabia com havia aguantat tants anys la mòmia de Lenin. Aquella era una qüestió que l'havia obsessionat durant la seva estada a Moscou com a estudiant. Cada vegada que passava per la Plaça Roja i veia l'entrada al mausoleu de Lenin tancat, deien, per treballs de manteniment del cos del difunt dirigent, es preguntava com era possible que el mantinguessin conservat durant tant de temps. Com s'ho feien, ningú no ho sabia, era un secret d'estat. Ni tan sols quan van anar al llit, la bella russa li va voler desvelar el secret. L'Eloi estava segur que ella en sabia alguna cosa, però tot va quedar aquí i no en va poder esbrinar res més. La russa va dir que aquella mòmia era massa important i que li feia por parlar-ne.

El capità del creuer de luxe ha tornat a contractar l'Eloi pel proper viatge, aquest cop procedent de Mallorca el vaixell farà escala a Vilanova i la Geltrú rumb a les illes gregues. És possible que viatgin de tornada alguns dels turistes russos que van desembarcar a les Balears. Haurà de ser al port d'aquí a dos dies, dilluns vinent a dos quarts de sis del matí. L'Eloi li diu que aprofitarà per passar per Canyelles, on té uns assumptes pendents, i que no pateixi, que serà allà com un clau dilluns vinent ben d'hora.

1965: EL RETRAT

Als anys seixanta es respirava art a Canyelles. Un notable moviment pictòric, popularment anomenat *Els pintors de Canyelles*, s'hi havia instal·lat. La gent convivia amb els artistes amb tota naturalitat i compartien tertúlies, activitats i veïnatge, com si sempre hagués estat així. Pintors coneguts van anar apropant-se a la vila atreta per la seva bellesa. Entre ells, Ramon Sanvisens, que es va comprar una casa a Canyelles, s'hi va instal·lar i es va dedicar a pintar intensament, enamorat com estava del Garraf i de la vila en particular. Era molt popular i estimat al poble, perquè s'hi va implicar molt des del primer dia: organitzava concursos de pintura, guiava visites al castell, participava en accions cíviques i col·laborava en tot el que podia.

El matrimoni Balcells, en Vicenç i la Joana, eren una família important al poble, les seves decisions comptaven i també els seus diners, que més d'un cop havien ajudat a portar a terme algunes millores o iniciatives veïnals. Tenien tres fills entre els deu i els quinze anys, en Pep, el Vicentet i la Roser. Vivien folgadament i amb alegria. En aquella època, corria l'any 1965, van travar una forta amistat amb el pintor. Coincidien, especialment amb la senyora Joana, organitzant activitats lúdiques i culturals i eren molt actius a la vila. Era habitual veure Sanvisens enfilant pel carrer del Campanar cap a la casa dels Balcells, al barri de darrere del castell, o que aquests visitessin el pintor a casa seva per gaudir de les magnífiques vistes des de la balustrada. Es diu que fins i tot Ramon Sanvisens va accedir a fer un retrat de la senyora Balcells, després que ella hi insistís molt. Ell sempre feia paisatges genials, plens de vida i color, i també havia pintat algun autoretrat. Però retrats pràcticament no n'havia fet cap. Al final i una mica a contracor, va accedir a pintar la Senyora Balcells: un primer pla esplèndid, vestida amb tons clars, el cabell elegantment recollit i amb un impressionant collar d'un blau marí intens envoltant-li el coll. Aquell retrat va estar presidint la sala de la família Balcells durant força temps, elogiat pels visitants que l'admiraven. La Senyora Joana, ben cofoia, explicava que el retrat era signat per Sanvisens, com es podia apreciar a baix a la dreta, i que el collaret, com podien observar, de safirs d'una blavor imponent, era herència de la seva mare Maria Fuster. I li agradava posar èmfasi en el fet que ella es deia Joana Cabot i Fuster, tot i que al poble tothom l'anomenava amb el cognom del seu marit, Senyora Balcells.

1920: ELS SAFIRS

El baró del castell de Canyelles era un home culte i educat, gaudia de la lectura, la música i col·leccionava obres d'art. Alhora tenia fama d'autoritari i faldiller. Ho controlava tot i no se li escapava cap detall de l'administració de les seves propietats i del personal al seu servei. Era amable, però si algú cometia una errada, no el perdonava perquè era massa perfeccionista. Es deia que per això la seva esposa, una dona decidida i una mica estrafolària, l'havia abandonat a ell i la filla ja feia uns quants anys per marxar amb un home de negocis poc clars i conversa grollera. Mai més en van saber res d'ella. Es deia que el baró va perdre la confiança en les dones, si és que alguna vegada n'havia tingut, i, tot i que sovint les seves amants visitaven les estances del castell, mai se li havia conegut al baró alguna dona que li durés una temporada llarga.

Va decidir contractar una professora de francès per a la seva filla de vuit anys, volia que la nena fos educada i refinada, i res com ser instruïda en l'idioma de Flaubert per a aconseguir-ho. Després d'estudiar minuciosament l'historial de totes les candidates (n'hi havia moltes perquè treballar al castell era una bona oportunitat per a la gent humil) es va decidir per la senyoreta Maria Fuster i Moreau. Tenia molt bones referències, un historial impecable i a més era jove i bonica. Tot i pertànyer a una família treballadora, havia aconseguit acabar els estudis amb unes molt bones qualificacions, ja tenia alguna experiència en donar classes particulars i, el més important de tot, dominava el francès perquè es va criar amb l'avi matern originari de Bordeus que tenia cura de la nena quan els seus pares havien de treballar dur. La jove Maria exercia la seva feina a la perfecció, i poques vegades li van haver de cridar l'atenció al castell. Era puntual, complia amb eficàcia les rutines que li encomanaven per a la seva alumna, i a poc a poc aquesta anava adquirint desimboltura en la llengua francesa, així com en cal·ligrafia, costura i protocols socials. I a més, la filla del baró estava encantada amb ella i esperava sempre amb alegria continguda els dies que tenien classe.

El baró estava molt satisfet dels avenços de la seva filla, i es deia que havia estat una molt bona decisió contractar aquella professora. Va començar per aturar i felicitar personalment la Maria cada cop que se la topava pels passadissos del castell, va continuar convidant-la a un te després de les classes, a un passeig pels jardins, a escoltar una ària famosa, i va acabar perdudament enamorat d'ella. Un bon dia es va adonar que l'embriagaven el seu perfum de flor de tarongina i els seus ulls penetrants, que l'atordia la seva proximitat i que el cor li bategava més de pressa quan la mirava. La noia el deixava fer, li agradava la seva companyia, el trobava atractiu, malgrat que

la diferència d'anys i no li semblava malament la idea que poguessin intimar, tot i que no n'estava enamorada. Es va convertir en la seva amant més volguda, la que el feia més feliç, la que havia aconseguit que tornés a confiar, encara que només fos una mica, en les dones. El baró semblava una altra persona, més jovial i alegre i menys exigent. Tothom en parlava, dins i fora del castell, i la sospita que la Maria i el baró eren amants es va escampar com la pólvora pel poble.

El baró volia assegurar-se la companyia de la Maria per tota l'eternitat. No s'hi podia casar, perquè oficialment no era ni vidu ni divorciat, no se sabia on parava la seva dona fugitiva i, per tant, si no hi havia separació legal o cadàver, ell no podia tornar a tenir esposa. Va proposar a la Maria que vingués a viure al castell, que fos la seva muller encara que no es poguessin casar. Viurien com si fossin un matrimoni feliç. Per tal de convèncer la Maria, es va fer visitar per un marxant de pedres precioses procedent de l'Índia. L'home, expert en joies i que havia voltat mig món venent les seves gemmes, el va atendre amb molt de gust i amb ampli coneixement de causa mostrant-li les seves meravelles: robins de primeríssima qualitat, maragdes d'un verd sobrenatural, safirs en diferent gamma de blaus i diamants exquisits. El baró li va explicar el que volia, i sense dubtar-ho, el marxant de Jaipur li va aconsellar que el millor que podia fer era triar uns safirs. Blau fosc millor, els més bonics provenien de Sri Lanka. El baró es mirava les pedres complagut, bellíssimes, d'un color blau marí que quan deixava passar la llum formava una estrella de brillantor indescriptible. El marxant, per acabar-lo de convèncer, li va explicar que els antics perses creien que els reflexos dels safirs donaven al cel el seu color. I també que en la tradició índia, el safir era conegut com la pedra de la saviesa, associada amb l'amor i amb la puresa. Això va fer que el baró es decidís ràpidament per aquelles pedres blaves que el captivaren. En va triar vuit de diverses mides, i va demanar al marxant que li fes un collaret únic, amb or de divuit quirats i algun diamant entrelligat. Els safirs més grans a la part central del collaret i els més petits als costats. Li va dir al marxant que confiava en el seu bon gust, que tenia sis dies per confeccionar el collaret, que pagaria el que calgués i que no el defraudés. S'imaginava aquells safirs lluïts per la seva estimada, s'imaginava com n'estaria de contenta, s'imaginava que li diria que sí. El marxant va complir a la perfecció i va entregar en el termini establert un magnífic collar de safirs d'excel·lent qualitat, encastats amb molt de gust en unes formes ondulades i acompanyats per petits diamants al voltant. Tot sobre una fina capa d'or que sostenia el conjunt. Una joia espectacular. La Maria va quedar enlluernada amb aquella brillantor blava que feia joc amb la dels seus ulls. Mai no havia tingut una joia tan valuosa ni mai havia rebut un regal d'amor. Ella més aviat sentia gratitud pel baró, no

pas el que se'n diu amor, però no el volia decebre i el va besar apassionadament quan ell li va regalar el collar de safirs. També li va entregar un sobre blau que contenia un text preciós escrit a mà i signat per ell mateix, sobre paper gravat amb l'escut d'armes de la baronia i també de color blau. Li confessava el seu amor i deia explícitament que aquells safirs, si ella ho volia, serien el símbol del seu compromís encara que no es poguessin casar. El baró esperava una resposta i ella el va tornar a besar i li va dir que s'ho pensaria, encara que un munt de dubtes li voltaven pel cap.

La resposta no va trigar a arribar. La Maria va guardar uns dies la proposta en secret i va lluir el collar de safirs amb molt de plaer. Però quan va explicar al seu pare els plans del baró, obviant que el baró i ella eren amants perquè si no li hauria donat un atac de cor al pobre senyor, l'home es va enfurismar. Ells eren treballadors i no pertanyien a la noblesa, però tenien dignitat i educació. On era vist que un home de quaranta-quatre anys, per molt baró que fos, s'amistancés amb una jove de vint-i-dos sense casar-s'hi! Això era pecat! I una humiliació! No permetria que la seva filla fes una bogeria com aquella, allò li destrossaria la vida a tota la família i no estava disposat a perdre l'honor dels Fuster- Moreau per un disbarat com aquell. La Maria no tornaria al castell, ni a viure-hi ni a donar-hi classes de francès. Això sí, el collaret de safirs se'l podia quedar, qui sap si en algun moment de penúries els faria servei. A la Maria no li va ser difícil fer cas al seu pare, íntimament sabia que tenia raó. Ella era jove i inexperta i mai havia estat del tot convençuda d'anar a viure amb el baró. Els seus afers amorosos havien estat només una agradable experiència. Sentia afecte per ell, sempre tan educat i galant, però no pas amor de veritat. Així doncs, no va tornar mai més al castell ni a acostar-se al baró. Aquest s'ho va prendre amb enuig al principi i amb tristor i resignació després i diuen que va tornar al seu caràcter exigent i controlador d'abans de contractar la professora de francès.

Al cap de tres anys, corria l'any 1923, la Maria es va casar amb un noi que era forjador i que des de l'adolescència li havia anat al darrere, en Pere Cabot, al qui no li importaven gens ni mica les xerrameques sobre la seva enamorada i el baró. El dia del casament la núvia va enlluernar tothom amb un impressionant collar de safirs que feia joc amb els seus ulls. En Pere va ser un bon marit, treballador i atent, i ell i la Maria van tenir una filla, la Joana Cabot i Fuster, que els va fer molt feliços.

1990: EL XANTATGE

Poques setmanes abans que la senyora Joana morís d'un atac de cor fulminant el 1990 als seixanta i pocs anys, va ordenar al servei que despengessin del saló el retrat pintat per Ramon Sanvisens i el pugessin a les golfes, va dir que ja en tenia prou i que no el volia veure mai més. Aquelles golfes que guardaven records i secrets de la família des de feia molts anys i que es van fer més grans quan ella i el seu marit van fer les obres d'ampliació de la casa, ara li servien per treure's del davant aquell retrat. No volia passar els temps que li quedés de vida pendent d'aquests assumptes. Només volia viure en pau. Els servents no van entendre gaire aquesta decisió de la senyora, fins que una de les minyones que sempre estava al dia dels mulladers i xafarderies del poble els va explicar que corria la veu que els hereus del baró del castell havien acusat la senyora d'haver robat el collar de safirs. Utilitzant alguna astúcia legal van fer que la senyora Joana es veiés obligada a tornar-los-el. De poc van valer les explicacions dient que el collaret havia estat un regal de l'antic baró a la seva mare Maria i que, per tant, ella n'era la legítima hereva. Ni que hi havia un document escrit pel mateix baró, segons li havia dit la seva difunta mare, que així ho acreditava. La Joana no es veia amb forces per lluitar. D'ençà tenia el cor delicat i sense l'ajut del seu marit, que estava fort com un roure, però que havia perdut la memòria, no es veia capaç d'enfrontar-se a aquells impresentables. Ni tan sols va intentar trobar el sobre blau del qual tenia la certesa que existia. Es va resignar i els safirs van ser desats cobdiciosament al castell pels hereus del baró.

Quan la Roser, que vivia a Vilanova, va visitar sa mare l'endemà i va voler saber què havia passat amb el retrat, ella li va respondre que era història acabada, que no en volia saber res més i que no volia patir injustament per coses com aquella. La Roser no va dir res, tot i que estava al corrent del xantatge, però va pensar que potser podria fer alguna cosa per demostrar la innocència de la seva mare. Era tossuda, decidida i gran defensora de la justícia, per alguna cosa era advocada de prestigi tot i els seus trenta i pocs anys.

Però a la Roser la va trasbalsar la mort sobtada de la seva mare poc després de tenir aquella conversa. Se'n va oblidar del retrat, de les golfes i de l'escrit sobre blau. Es va refugiar en la feina i en el seu fill Eloi, que només tenia un any. I va pensar que si la voluntat de la seva mare era no parlar-ne més, dels safirs, doncs no calia parlar-ne més.

Feia pocs mesos que la filla de l'antic baró del castell, la mateixa que havia estat alumna de l'àvia Maria, havia mort sense descendència. I gairebé sense família. El fill d'un cosí llunyà i la seva esposa, una parella jove, ambiciosa i sense escrúpols, van heretar el castell i les seves terres. En vida de la seva parenta no la visitaven gaire i no se'ls veia quasi mai pel poble, però ara hi venien sovint. Un matí que la Roser era a l'Ajuntament de Canyelles per presentar uns papers d'un client, se'ls va trobar allà, parlant de males maneres al conserge i exigint veure el procurador immediatament. De seguida es van fer famosos pels seus aires de grandesa, però això semblava que no els importava gaire. Només volien arreglar la paperassa i que es fes efectiva l'herència, se'ls llegia l'avarícia als ulls. Així que van poder entrar al castell, van remenar-ho tot de cap a peus, buscant objectes de valor i peces d'art, doncs sabien de les aficions de l'antic baró. No van parar fins que van arreplegar-ho tot, ho van fer empaquetar bé i s'ho van emportar en diversos camions de mudances. Es deia que van fer una fortuna venent totes aquelles riqueses que el baró havia col·leccionat amb meticulositat i que la seva filla havia conservat impecablement, a les més importants cases de subhastes europees.

Després van tornar al castell, se suposa que per continuar trobant coses de la seva conveniència que els poguessin donar encara més diners. Algú els va explicar l'afer del baró amb la Maria i l'existència del collar de safirs. No van parar fins que van trobar la família Balcells i van estrènyer el cercle sobre la Joana. Si no els tornava el collar, que segons ells els pertanyia, escamparien per tot el poble la demència del seu marit perquè fos l'escarni de tothom. Una minyona xafardera els hi havia explicat totes les bajanades que feia l'home a casa, dement com estava el pobre. I posats a escampar, també denunciarien alguna irregularitat que s'havia comès quan van fer les obres d'ampliació a la casa familiar, ja fa molts anys. I per últim, el més greu de tot: l'acusarien formalment a ella de lladre, per haver robat un valuosíssim collar de safirs que era al castell. Els seus advocats ja els havien informat i sabien exactament què havien de fer. La Joana no volia ni pensar en el que podia passar. A més, el metge li havia aconsellat repòs i pocs mals de cap. Tot i que allò era un greuge enorme, no es resistiria. Amb l'ànima encongida, els va entregar el collar de safirs perquè la deixessin tranquil·la.

2014: LA CASA BUIDA

Quan va morir la Joana, el seu marit va ingressar en una residència i la casa familiar de Canyelles va quedar tancada. En els darrers anys hi anaven a passar uns dies o unes vacances els seus fills i néts i de passada li feien una mica de manteniment.

L'Eloi li havia trobat el gust a la casa i hi anava a passar els estius amb amics. S'havia interessat per conèixer la història de la seva família. Llegia els llibres que hi havia a les lleixes, remenava els calaixos, obria carpetes o capses que es trobava per les diferents estances. L'agost de 2014, hi va anar amb una amiga i va gaudir explicant-li històries de les dones de la seva família, la besàvia Maria, l'àvia Joana i la seva mare Roser. A la noia semblava que tot allò li interessava i la divertia. Entre històries passades i rebolcades al sofà, es van anar interessant cada cop més i una tarda es van trobar a les golfes investigant tots els racons. Hi havia capses plenes de fotografies, mobles antics que no es van llençar perquè potser encara podien ser útils, joguines de quan la seva mare i els seus tiets eren petits, mantes i roba de llit i altres estris diversos. En un racó hi havia alguns quadres repenjats en un angle de la paret. Els van anar revisant un per un, la majoria eren antics i amb motius passats de moda. Excepte un retrat de dona. Quan se'l van mirar amb deteniment, l'Eloi va reconèixer la seva àvia malgrat que havia mort quan ell era molt petit. Era el retrat del qual tant li havia parlat la seva mare, especialment en els darrers anys. Li va explicar a la seva amiga la història dels safirs i del xantatge, però es va callar que ell i sobretot la seva mare s'havien proposat esmenar el greuge que s'havia comès amb l'àvia Joana. Arran d'un cas similar amb uns clients, la Roser estava pensant com podria resoldre el cas de la seva pròpia família, buscava proves i repassava les lleis. Havia demanat a l'Eloi que l'ajudés amb alguna idea o amb el que pogués, i va insistir que inspeccionés a fons les golfes, estava segura que allà hi havia proves. I va ser just llavors que ell, enmig d'aquelles golfes, es va proposar trobar alguna prova. Va començar a buscar frenèticament i es va adonar que tot i haver-hi molts trastos, les coses petites desades en capses o baguls estaven ordenades per generacions, en una banda les coses de la seva mare i els seus tiets, a l'altra les coses de l'avi Vicenç i l'àvia Joana. Alguns estris de forja del besavi Pere. Li estranyava no descobrir res de la besàvia Maria, així que es va posar a remenar a fons, ajudat per la seva amiga, fins que en un racó a sota d'unes fustes i capses cobertes de pols, van trobar una altra capsa gran de cartó força ben conservada. No van dubtar i la van obrir. Hi havia llibres en francès, uns binocles, una llibreteta i un mocador de seda amb un nom brodat: *Maria.* També hi havia un ventall i un sobre antic de color blau. L'Eloi estava emocionat, va obrir el sobre i va llegir el que hi havia anotat al full que hi havia dins, la carta d'amor del baró signada per ell mateix sobre l'escut d'armes de la baronia. Estava excitadíssim, tant, que no li sortien les paraules. Amb els dits nerviosos, va obrir la llibreteta i va anar passant les pàgines, algunes en blanc, altres esborronades, altres amb anotacions escrites amb lletra refinada i pulcra. Era com una mena de diari sense ordre cronològic. L'Eloi es va aturar en una pàgina on deia: *11 d'abril de 1920. Avui el baró m'ha regalat un collar*

magnífic, mostra del seu amor. Vol que vagi a viure amb ell. Voilà! En un altre sense data hi deia: *Avui m'he decidit a explicar al pare les proposicions del baró. S'ha posat com una fúria i diu que això és una bogeria. M'ha prohibit tornar al castell. No sé què fer, estic feta un embolic. Potser el pare té raó...*

L'Eloi es va alegrar que no li sortissin les paraules, perquè ben pensat era millor no explicar-li res més a la seva amiga, així que quan va poder parlar va dissimular i només li va dir que estava molt emocionat per haver trobat coses que van pertànyer a la besàvia.

De seguida que va poder va comunicar-se amb la seva mare, ella estava contentíssima amb la notícia. Ara podria complir el que s'havia proposat, només li calia esperar alguns mesos per tenir tota la paperassa a punt.

2015: EL CONCERT

Als jardins del castell hi ha concerts les nits d'estiu, és un lloc magnífic per la música a l'aire lliure. Els jardins estan plens de gent de la comarca i de turistes vinguts d'altres llocs. Els cambrers, entre l'enrenou i l'entusiasme del públic, van oferint amablement alguna beguda als assistents. Aquest vespre de diumenge actua *La Locomotora Negra* i hi ha molta expectació per gaudir d'un grup llegendari com aquest. La música comença a sonar i la gent va escollint lloc on poder escoltar còmodament el concert sota la nit estelada i sense lluna. Entre els assistents hi ha els nebots llunyans de la nissaga del baró. No hi viuen pas al castell, però els agrada fer-se notar quan hi ha algun esdeveniment. Es van veure obligats a obrir part de la planta baixa i els jardins del castell al públic, quan l'Ajuntament va decretar que alguns espais grans havien de ser més aprofitats per la població, com ara el pati de l'escola o la gran entrada i els jardins del castell. Es va decidir obrir-los a tothom en determinades ocasions. La parella en qüestió va accedir-hi per obligació, no pas per ganes, i encara que no tenien gaire bona fama al poble, cada vegada que hi havia una activitat al jardí ells hi assistien perquè tothom recordés que eren els senyors d'aquell espai. Se sabia que havien fet una fortuna venent objectes del castell, tot i que no s'hi havien instal·lat i només hi passaven unes temporades a l'estiu. També se sabia que, especialment ella, ostentosa i vanitosa, s'havia quedat algunes peces que li agradaven, com una vaixella

de plata que mostraven al menjador en les raríssimes vegades que algun estrany entrava allà, un anell d'or que havia estat de la filla del baró, i el collar de safirs que tan pèrfidament havien pispat a la seva legítima propietària. Tot això no ho havien venut. I a la mínima ocasió ella aprofitava per lluir les joies en públic i fer-se notar. Potser pensava que amb això es guanyaria el respecte i admiració que no tenia. També se sabia que era molt presumida i s'arreglava sempre fixant-se en els més mínims detalls. Encara era jove i s'ho podia permetre. Si anava amb roba rosada, havia de lluir un anell o polsera d'un color semblant. Si duia un escot, es feia un recollit de cabells perquè li ressaltés bé el coll fi. Tot això se sabia per les explicacions d'alguns servents temporals o pel grup de treball social que sovint anava al castell a fer-hi alguna activitat. Un d'ells era en Ton, cap dels integradors socials i molt implicat en la seva feina. Coneixia bé el castell, ja que periòdicament hi duia grups d'usuaris del centre on treballava, persones que necessitaven ajut emocional i vida social. Hi feien tallers variats i als jardins hi havia un tros on tenien un hortet per cultivar la terra.

Avui en Ton fa de cambrer al concert, uns calerons extra no li vindran malament. I a més, el seu amic Eloi li ha demanat ajut. L'ajudarà sense dubtar-ho, són amics íntims des que eren petits, tots dos han crescut a Vilanova i sempre s'han estimat. Sap alguna cosa del que l'Eloi porta entre mans, encara que no li ha pogut explicar els detalls. Però l'ajudarà, tots dos tenen un gran sentit de la justícia i això els uneix encara més. Fa uns dies l'Eloi li va demanar que li donés detalls de les estances del castell, de si es pot entrar per la part del darrere, de si coneix algun costum o mania de la propietària. Li va afirmar que necessitava tot això per netejar el nom de la seva àvia i per treure un pes de sobre a sa mare. Va afegir que darrerament la Roser estava enfurismada i que volia retornar per la via jurídica, costés el que costés, un objecte que els havia estat sostret a la família amb total impunitat. En Ton de seguida s'hi va avenir, sabia a què es referia el seu amic i a més la Roser era una segona mare per a ell. Havia berenat i dormit a casa seva un munt de vegades quan era petit. En Ton li va fer un senzill plànol de les habitacions del primer pis i de la part del darrere de la muralla, on hi havia una porta petita prop de la torre de vigilància per on s'accedia a la cuina. Precisament allà instal·laven cada estiu el generador i la nevera per mantenir les consumicions fresques. La porta estaria oberta perquè els cambrers poguessin fer bé la feina. També li va explicar, això ho va saber per una noia que anava a pentinar a la senyora al castell, que aquesta era molt maniàtica amb l'ordre i el color de les seves coses. Guardava a l'armari la roba ordenada per colors, les sabates per ordre d'alçada de les més planes a les de més taló, i tenia les joies classificades també pel seu color. Capsetes arrenglerades a sobre del tocador que contenien els anells, arracades,

collars i penjolls d'una mateixa pedra: primer les ametistes, després les turqueses, les turmalines i l'ònix. Les més valuoses les tenia al primer calaix del mateix moble, classificades de la mateixa manera i tancades amb una clau que normalment sempre era al pany. Allà hi reposaven els topazis, els robins i els safirs. La perruquera sabia tot això perquè la senyora sempre es feia pentinar davant d'aquell tocador, i en acabar li demanava que li emprovés les joies, no se sap si per fer-li enveja o per autoadular-se. Finalment, es decidia per alguna o les tornava a deixar totes al seu lloc, pagava a la perruquera i la feia sortir.

Aquesta nit en Ton ha de fer dues coses pel seu amic. Està atent a l'arribada de la senyora del castell. Tant punt la veu aparèixer, caminant altiva, es fixa en com va vestida: un vestit vermell i, per tant, un delicat collar de robins és el complement ideal. Hi ha hagut sort. Busca un racó discret i envia un whatsapp a l'Eloi: *robins vermells.* Ja té fet el primer encàrrec, els safirs són dalt. La segona part serà més complicada i li fa una mica de respecte, però per l'Eloi i sa mare, el que calgui. Comença a sonar *Seven come eleven,* un clàssic del jazz. Es nota que els músics se senten a gust i així ho rep el públic entusiasmat. Passats uns instants, en Ton llegeix al mòbil el missatge que esperava: *Ja hi soc, quan vulguis!* Sense pensar-ho gaire, es dirigeix cap a la porta del darrere com si anés a buscar begudes. Veu l'Eloi sota el llindar davant de la nevera que demana una coca-cola amb gel. No hi ha gairebé ningú perquè tothom és al concert. Quan el cambrer es disposa a servir-lo, en Ton accelera el pas, s'ajup de pressa i d'una estrebada desconnecta els cables del generador. S'ha parat la nevera, però també ha marxat la llum de tot el recinte. Primer hi ha un murmuri general, no obstant això *La Locomotora* continua sonant, més negra que mai enmig d'aquella foscor i la gent segueix la música entusiasmada. En Ton compta fins a seixanta i una mica nerviós connecta de nou els cables. Torna la llum i se senten alguns xiulets procedents del jardí. El cambrer amb la coca-cola a la mà busca el noi que li ha demanat. En Ton se'l mira i li diu que no es preocupi, que ja li porta ell, que segurament se'n deu haver anat cap al jardí a escoltar la música.

L'Eloi puja amb quatre gambades al pis de dalt, il·luminant-se amb el mòbil. Quan torna l'electricitat es queda quiet enganxat a la paret. Li arriba una mica de la claror del pis de baix, que té els llums de la cuina encesos. Quasi no respira. Es queda immòbil durant uns segons escorcollant el que té a l'abast. Sembla que no hi ha ningú. En Ton, que no ha de perdre de vista a la dona de vermell i al seu marit, l'avisarà si veu que pugen, encara que és poc probable que això passi. Es dirigeix a la cambra del tocador, li és fàcil trobar-la. A les temples, intueix les capsetes amb els minerals més senzills.

Palpa lentament el moble en direcció als calaixos fins que toca la clau. Està suat i neguitós, sap que això no està bé, però està convençut que ho ha de fer. De nou es fa llum amb el mòbil i respira fondo. A poc a poc, gira la clau que obeeix dòcilment.

2015: SALPEM

L'Eloi passa de matinada per casa de sa mare a Vilanova. Ella l'està esperant amb cara d'orgull matern, malgrat que ha passat una mica de nervis durant les darreres hores, fins que l'ha vist arribar sa i estalvi. L'Eloi es prepara quatre coses en una bossa, sap que està fent salat i al capità això no li agrada. La Roser li mostra la fotocòpia que ha fet del full blau escrit pel baró, encara no sap si l'enviarà per correu al castell o no dirà res i deixarà que les coses vagin soles. Potser li servirà de carta sota la màniga en cas que hi hagi judici. Ja es veurà, ara no és capaç de decidir res. Per fi podrà dormir tranquil·la. Mare i fill s'abracen fort. L'Eloi li diu que l'estima i que ja li trucarà des del creuer, que no pateixi. I sobretot, que guardi els safirs a la caixa forta ara mateix.

Són les cinc i quaranta minuts, la matinada és clara, el capità està impacient, però quan veu aparèixer l'Eloi al moll es relaxa. –Va noi, que és tard! –li diu– Segur que has passat la nit amb alguna xicota! –No, no, que va! –somriu l'Eloi d'amagatotis–. He dormit tota la nit a casa de la meva mare! Alguns viatgers ja fan cua davant de la passarel·la. L'Eloi puja a coberta, deixa la bossa amb la resta de la tripulació i fa broma amb els companys. Pensa en el Ton amb agraïment, li'n deu una. A poc a poc comencen a pujar els viatgers. Entre la gent reconeix la forense russa que li somriu. Potser en el viatge de tornada, si hi ha sort, esbrinarà alguna cosa més sobre el cadàver de Lenin. A qui no voldria tornar a veure és al marxant de Sant Petersburg, ja n'ha tingut prou de pedres precioses, aquesta nit. Cansat, però content, escolta les ordres del capità, que demana que es llevin les àncores. *Salpem!,* pensa. I una bafarada de salnitre i brisa marina li refresca el rostre.

Ajuntament de Canyelles